

ПРЕДЛОГ МЕРА СОЦИЈАЛНЕ И ПОРЕСКЕ ПОЛИТИКЕ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕЈЕДНАКОСТИ И РИЗИКА ОД СИРОМАШТВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

РЕЗИМЕ

Криза изазвана пандемијом Ковид-19 додатно је нагласила проблеме неједнакости у већем броју држава, укључујући Републику Србију где су стопе неједнакости и ризика од сиромаштва годинама осетно изнад европског просека. У овој анализи Фискалног савета указујемо на могућности и потребе за системским унапређењима социјалне и пореске политике како би се обезбедила додатна подршка угроженим домаћинствима, нарочито након скорашњих великих поскупљења хране и енергената.

Деца до 18 година представљају најугроженију старосну групацију у Србији са стопом ризика сиромаштва од 24,2% која је осетно виша од опште популације (21,7%). Јасан приоритет за смањење сиромаштва деце је унапређење износа и обухвата *дечијег додатка*. Тако би повећања износа накнаде за четвртину и снажно повећање обухвата најугроженијих корисника за преко две трећине, са тренутних 245 хиљада на око 415 хиљада деце - омогућило да се стопа сиромаштва деце смањи на исподпросечан ниво од 19,1%. Ова реформа би захтевала средства од 14 млрд динара које је могуће обезбедити у буџету за 2023. годину.

Подаци показују да се у широј јавности преувеличава број и материјална угроженост старих лица без пензијских примања, док није довољно препозната угроженост старих лица са ниским пензијама и/или издржаваним члановима породице, нарочито у руралним деловима земље. Потребно је релаксирати превише ригорозне имовинске критеријуме за примање *новчане социјалне помоћи* у случају старачких домаћинстава, попут повећања дозвољеног земљишног поседа са 1 на 10 хектара. Као додатну подршку предлажемо укидање обавезе плаћања ПИО доприноса за пољопривредна домаћинства која поседују мање од 10 хектара земљишта. Недавно успостављање система социјалних карата омогућава државној управи да овај унапређени систем социјалне заштите старачких домаћинстава ефикасно имплементира са скромним додатним трошковима од свега неколико милијарди динара годишње.

Подршку угроженим радницима са ниским зарадама и/или издржаваним члановима породице омогућило би прогресивније опорезивање и системска реформа пореза на доходак грађана у складу са добром европском праксом. Основни реформски сценарио подразумева удвостручавање неопорезивог цензуса на зараде, са 19.300 на 40.000 динара месечно, уз увођење додатних неопорезивих цензуса од 20.000 динара за сваког издржаваног члана породице. Како би се обезбедио непромењен ниво буџетских прихода, реформа би укључила и ограничено повећање стопе пореза на зараде са 10% на 15% чиме се не би угрозила конкурентност домаће радне снаге. На овај начин би се оптерећење радника са просечном зарадом и издржаваним супружником и двоје деце смањило са тренутних 61,3% на 45% нето зараде.

Сажети приказ мера за смањење неједнакости и сиромаштва

Проблем	Опис	Препоруке
Стопе неједнакости и ризика од сиромаштва у Србији су осетно веће од европског просека	Стопа ризика сиромаштва у Србији износи 21,7% и већа је од просека Европске Уније (16,6%) и земаља Источне Европе (16,5%)	<ul style="list-style-type: none"> - Повећати расходе за социјалну заштиту са 3,0% на око 3,3% БДП како би се проширио обухват социјалних програма и повећао износ накнада - Прогресивнијим опорезивањем повећати приходе радника са најнижим примањима и/или издржаваним члановима породице
Деца до 18 представљају најугроженију старосну групу по стопи ризика од сиромаштва	Ризик сиромаштва деце од 24,2% је већи ризика сиромаштва грађана радне доби (од 18 до 64 године) која износи 20,9% као и од ризика сиромаштва старијих од 65 година која износи 22,0%	<ul style="list-style-type: none"> - Повећати износ <i>дечијег додатка</i> за четвртину (са 3.569,3 на 4.500), као и број примаоца за две трећине, са 245.000 на 416.000 деце - Укупни трошак предложене реформе од 14 млрд динара могуће је обезбедити у буџету за 2023. годину - Реформа би стопу сиромаштва деце смањила на 19,1% што би била мања стопа сиромаштва од просека опште популације
Око 37.000 старих лица, доминантно у руралним срединама, не остварује право на новчану социјалну помоћ иако су доходовно угрожени	Превише ригорозни имовински критеријуми, пре свега у погледу власништва над земљом, спречавају већи број угрожених старачких домаћинстава да остварују право на <i>новчану социјалну помоћ</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Релаксирати имовинске услове и повећати земљишни лимит са 1 на 10 хектара за старачка домаћинства - Искористити систем социјалних карти за ефикасну примену реформисаног система социјалне помоћи - Укинути законску обавезу плаћања ПИО доприноса за осигуранике пољопривреднике
Неједнакост на тржишту рада и слаба подршка најугроженијим радницима са ниским примањима и издржаваним члановима породице	Српски порески систем изгубио је корак са европском праксом и не омогућава пореске олакшице за издржаване чланове породице, а постојећи износ неопорезивог цензуса на зараде је релативно скроман у односу на просечну зараду.	<p>Реформисати порез на доходак грађана и повећати прогресивност пореза на зараде:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удвостручити износ неопорезивог цензуса на зараде, са 19.300 на 40.000 динара месечно - Увести неопорезиве цензусе од 20.000 динара за сваког издржаваног члана породице - Повећати стопу пореза на зараде са 10% на 15% како не би дошло до смањења пореских прихода, а чиме се не би угрозила конкурентност домаће радне